

IZLOŽBA U RIJEČKOM MUZEJU MODERNE I SUVREMENE UMJETNOSTI “SLIKA, GESTA I MATERIJALA, 80-TE U ZBIRCI MUZEJA MODERNE I SUVREMENE UMJETNOSTI”, 17. lipnja - 15. rujna 2004.

NATAŠA IVANČEVIĆ □ Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Rijeka

U nedostatku izložbenog prostora za stalni postav Muzej moderne i suvremene umjetnosti (u daljnjem tekstu MMSU) povremeno priređuje izložbe kojima predstavlja djela iz muzejske zbirke. Tijekom ljetnih mjeseci 2004. viša kustosica MMSU-a Nataša Ivančević priredila je izložbu koja je problematizirala postmoderne pojave u umjetnosti 80-ih na primjeru radova iz zbirke. Izložba je nastavak pet dosada realiziranih opsežnijih izložbi popraćenih značajnijim kataloškim izdanjima: 1992. *Hrvatska moderna (1881-1943)* Branka Cerovca i Daine Glavočić; 1994. *Racionalno i spontano, Geometrijska apstrakcija i enformel od 1950. do 1970. godine u Hrvatskoj* autora Branka Cerovca i Milice Dilas; 2002. *Romolo Venucci (crteži-studije-plakati)*, a 2003. njegovi *Kubokonstruktivistički i futuristički plakati i crteži* autorice Daine Glavočić te 2002. izložba *Inovacije - akvizicije, Suvremeni hrvatski umjetnici, djela iz fundusa* Branka Cerovca.

Zbirka radova iz 80-ih godina 20. stoljeća prikupljena je kao rezultat strategije otkupa s Biennala mladih (tradicionalno se organizirao od 1960. do 1991. za područje bivše Jugoslavije), s Međunarodnih izložbi crteža (od 1968. do danas), kao i s problemskih ili samostalnih izložaba u organizaciji Muzeja tijekom 80-ih. Cilj je izložbe bio putem prikupljenog materijala (slikarstvo, skulptura, crtež) rekonstruirati i valorizirati najvažnije umjetničke pojave toga vremena u Hrvatskoj i bližoj regiji.

Olakotna okolnost prilikom razrade sinopsisa postava, bilo je rušenje dogradnji (boksova) koje je arhitekt Igor Emili projektirao za potrebe 1. međunarodne izložbe originalnog crteža 1968. Tako je prvi put postav bio oslobođen ograničenja koja je nametao usitnjeni prostor boksova, što se odrazilo na čitljivost postava i rahlije sagledavanje cjeline. Ivančević je slijedila prostorne zadanosti izložbenih dvorana te je materijal rasporedila prema problemskim i stilističkim cjelinama.

U prvoj izložbenoj dvorani izložene su slike nastale u prvoj polovici 80-ih koje karakterizira povratak figurativnoga, obnovljena slikarska poetika, uživanje u boji i tjelesnom gestualnom potezu, a kao reakcija na analitičnost, redukcionizam i objektivnost dotadašnjih prevladavajućih umjetničkih praksi. Te pojave, različito nazvane (transavangarda, neoekspresionizam, novi divlji, novi fovisti, loše slikarstvo...), na našim su prostorima označene sintagmom *nova slika*. Na izložbi je predstavljaju radovi zagrebačkih autora Nine Ivančić, Đure Sedera, Damira Sokića, Brede Beban, Ferdinanda Kulmera (manirističko krilo transavangarde), rani radovi Željka Kipkea, diptih članice beogradske grupe Alter Imago Nade Alavanje, neoekspresionizam Vlastimira Mikića te radovi pripadnika slovenskih novih pojava Emerika Bernarda i Jože Šubica. U svakoga od navedenih autora nova se slikarska poetika iskazuje različitim individualnim rukopisom. Postav prati i prikaz pojave postmoderne skulpture, koja se već u ranim 80-ima na Britanskom otočju jasno artikulirala u radovima kipara, predstavnika *nove britanske skulpture*. Uskoro će se srodne pojave prepoznavati i u drugim sredinama, a svaka će dati autonomnu interpretaciju dekonstrukcije modernističkih kiparskih tradicija. Rabe se simbolički, narativni, fikcionalni i dekorativni značenjski sklopovi, pikturalni elementi, kolažno-montažni postupci, a česta je razgradnja trodimenzionalnog objekta na prostornu instalaciju i ambijent. Prenaglašavaju se skulpturalna, taktilna i haptička svojstva površine. Protagonisti postmoderne skulpture u zbirci su zastupljeni radovima hrvatskih kipara Vesne Popržan, Kuzme Kovačića, Viktora Libla, Ljube de Karine, Belizara Bahorića, Zvonimira Kamenara, Mirka Zrinščaka, Gorana Štimca, Branka Ružića, Ivana Kožarića, slovenskih kipara Mojce Smerdu i Jakova Brdara te drugih autora. U sljedećoj izložbenoj dvorani predstavljene su stilske formacije nastale u drugoj polovici 80-ih. Na riječkoj likovnoj sceni tek su se tada počele afirmirati snažne autorske osobnosti mlađe i srednje generacije (Zlatko Kutnjak, Mirko Zrinščak, Dalibor Laginja, Ksenija Mogin, Marijan Pongrac, Klas Grdić, Goran Štimac...), čiji su radovi označili pojavu nove kreativne generacije, prekid s poslijeratnim modernističkim tokovima i uključivanje riječke scene u aktualne tokove suvremene hrvatske umjetnosti. U to je vrijeme na Biennialima uočena dominancija slikarskih radova enformelnog karak-

tera izrazite materičnosti površine, kao i apstraktno-ekspresionističkog izraza, a ta nova pojava nazvana je *kontrolirana gesta*. Priličan broj sudionika riječke art scene sudjelovao je u navedenim slikarsko-plastičkim eksperimentima (na izložbi su predstavljeni radovi riječkih umjetnika Ksenije Mogin, Đanina Božića, Dalibora Laginje, Marijana Pongraca te Slovenaca Igora Fistriča i Marjana Gumilara).

Tih godina djeluju umjetnici koji u duhu postmoderne retroavangarde iskazuju kritiku totalitarnih društvenih mehanizama primjenom simbola - ikonografskih modela tih ideoloških sustava, a na izložbi ih predstavljaju radovi riječkog umjetnika Zlatka Kutnjaka i slovenske grupe IRWIN te Bojana Štokelja.

Kraj desetljeća obilježen je pojavom nove geometrije koja je proizašla iz postmodernističke reinterpretacije geometrijske apstrakcije i konstruktivizma s početka 20. stoljeća, exatovskih razmišljanja, novih tendencija 60-ih i analitičkog slikarstva 70-ih, te kao reakcija na dominaciju referencijalnoga, gestualnoga, slikarskoga i ekspresivnog izraza u slikarstvu s početka 80-ih. Na izložbi su predstavljeni radovima iz zbirke - triptihom Duje Jurića, skulpturama Srđana Apostolovića i Rene Rusjan te fotografskom instalacijom Žanete Vangeli.

Sljedeća izložbena dvorana dala je prikaz dinamične supkulturne riječke scene na primjeru grafičkog dizajna i modnog dizajna odjeće. Izloženi su plakati Zvonimira Pliskovca, koji je dizajnirao plakate *Ri Rocka* i plakate riječkih bendova, te Ivana Miškovića, koji je godinama potpisivao grafičko oblikovanje omladinskog lista *Val*, književnog časopisa *Ri Val*, kao i plakate riječkih bendova. Izloženi su i raritetni primjerci dizajna odjeće (kožne jakne) Gorana Nemarnika Gusa, koji se brinuo za modni *styling* punk i rock zvijezda. Posjetitelji su mogli pregledati i videodokumentaciju performansa, urbanih intervencija i akcija koje su se održavale tijekom trajanja riječkih Biennala mladih, kao i audio-vizualne zabilješke likovnih postava Biennala.

Tijekom priprema izložbe i istraživanja privatnih fotografskih arhiva Ivančević je osmislila poseban segment izložbe posvećen predstavljanju većinom neizlaganih fotografija Damira Krizmanića, koji je godinama aktivno pratio riječku punk i rock scenu. Od pedesetak izloženih crno-bijelih fotografija, Krizmanić je odlučio donirati 43 fotografije muzejskoj zbirki fotografija, čime je ona obogaćena vrijednim raritetnim primjercima.

Izložbu je pratio dvojezični katalog s reprodukcijama u boji (autorica teksta Nataša Ivančević, fotografije Željko Luković, Ranko Dokmanović), a tiskane su i razglednice - reprodukcije slika Ferdinanda Kulmera (*Sfinga II*, 1983.) i Zdravka Milića (*Pejzaž s Olimpa III*, 1985.). Postav je popraćen i info-panoima sa sažecima na hrvatskome i engleskom jeziku. Kako bi se potaknulo zanimanje javnosti i privukle razne interesne grupe, za trajanja izložbe organizirana su brojna popratna događanja. Poseban je naglasak bio na aktualiziranju supkulturnih i alternativnih glazbenih događaja punka i novovalnog pokreta s kraja 70-ih i početka 80-ih godina, koji su upravo u Rijeci snažno obilježili navedeno razdoblje. Novinar, publicist i glazbenik Branko Kostelnik promovirao je 1. srpnja knjigu *Moj život je novi val (razgovori s prvoborcima i dragovoljcima novog vala)*, a tada je otvorena izložba rijetko izlaganih fotografija *Protagonisti novog vala* Ivana Posavca, Mije Vesovića, Dražena Kalinića, Marija Krištofića, Mihe Frasa i Andrije Zelmanovića. Razgovor sa sudionicima riječke alternativne kulturne scene 80-ih održan je 8. srpnja, a u žučnom razgovoru, katkad na rubu verbalnog incidenta, sudjelovali su tada aktivni inicijatori i protagonisti brojnih zbivanja: Valter Kocijančić, Predrag Kraljević Kralj, Berislav Dumančić Kiko, Zoran Štajduhar Zof, Velid Đekić, Koraljko Pasarić, Dalibor Laginja, Mladen Urem i Branko Cerovac (moderatorica razgovora bila je Nataša Ivančević). Viši kustos MMSU Branko Cerovac održao je 15. srpnja predavanje *Umjetnost u tami i riječka underground scena 1978.-1987. (počeci riječkog rock-akcionizma i umjetnost performancea)*, tematizirajući početke i razvoj intenzivne performerske i *body art* aktivnosti pojedinih istaknutih sudionika riječke alternativne glazbene scene i utjecaje koji traju do danas. Nataša Ivančević je 2. rujna održala predavanje o umjetnosti 80-ih na primjeru umjetničkih djela iz zbirke MMSU-a, s osvrtom na paralelne pojave u svjetskim likovnim središtima. O specifičnim problemima konzervacije i restauracije suvremene umjetnosti govorila je 15. rujna Duška Sekulić, restauratorica MMSU-a, temeljeći izlaganje na primjerima umjetnina koje je restaurirala za izložbu. Viša muzejska pedagoginja Milica Đilas organizirala je tijekom trajanja izložbe stručna vodstva za sve dobne skupine.

Primljeno: 20. veljače 2005.

AN EXHIBITION IN THE MUSEUM OF MODERN AND CONTEMPORARY ART IN RIJEKA

Pictures, gestures, materials of the 80's in the collection of the Museum of Modern and Contemporary Art, July 17th to September 15th 2004.

Lacking an exhibition room for a permanent display, the Museum of Modern and Contemporary Art (hereinafter: MMCA) occasionally organizes exhibitions in which it presents parts from the museum's collection. During the summer months of 2004 the senior curator Nataša Ivančević organized an exhibition which described the postmodern appearances in art of the 80's by using the example of works from the collection. The collection of works from the 80's of the 20th century was gathered as a result of the strategy of acquisition from the Youth Biennial (traditionally organized from 1960 to 1991 for the region of ex Yugoslavia), from the International Exhibitions of Drawings (from 1968 until the present date) as well as from the thematic and independent exhibitions organized by museums during the 80's. The goal of the exhibition was to reconstruct and evaluate the most important artistic manifestations from that time in Croatia and the surrounding region by collecting materials (paintings, sculptures, drawings).

